

Asia: VN/9996/2019

FOSSIILITTOMAN LIIKENTEEN TIEKARTTA - LUONNOS VALTIONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖKSEKSI KOTIMAAN LIIKENTEEN KASVIHUONEKAASUPÄÄSTÖJEN VÄHENTÄMISESTÄ

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Muistiliitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston periaatepäätökseksi kotimaan liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisestä.

Muistiliitto kannattaa ilmastomuutosta torjuvia toimia, joihin kuuluu Suomen sitoutuminen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen ja liikenteen päästöjen vähentämiseen. Muistiliitto pitää olennaisena sitä, että hallitusohjelmassa on sitouduttu päästövähennystoimien toteuttamiseen sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti. Muistiliiton huomiot fossiilittoman liikenteen tiekartasta liittyvät näihin näkökulmiin.

3.1 Oikeudenmukaista siirtymää tukevat toimenpiteet

3.1.2 Autokannan uudistaminen

Kuten periaatepäätöksessä todetaan, henkilöautoja tarvitaan liikkumiseen erityisesti haja-asutusalueilla. Näillä alueilla asuu runsaasti ikääntynyttä väestöä, jolle vähäpäästöisen auton (uuden tai käytetyn) hankkiminen ei joko ole taloudellisesti mahdollista tai se ei ole ratkaisuna mielekäs, jos ajoterveyttä on todennäköisesti jäljellä vain muutamia vuosia esimerkiksi varhaisen vaiheen muistisairauden tai muun toimintakykyyn liittyvän seikan takia.

Muistiliitto ehdottaa, että jos siirtymää vähäpäästöiseen autokantaan halutaan kannustaa, siihen on syytä luoda aitoja taloudellisia kannustimia ja suoraa tukea. Lisäksi hybridi- ja täyssähköautot toimivat ns. automaattivaihteilla, mikä voi olla osalle ikääntyneimmistä henkilöauton käyttäjistä

haasteellista haltuunottaa ja olla jopa taloudellista näkökulmaa vahvempi syy olla vaihtamatta autoa.

3.1.3. Liikennejärjestelmän tehostaminen

Muistiliitto pitää kannatettavana kestäväan liikennejärjestelmään siirtymistä sekä eri liikennemuotojen ja liikenteen palvelujen yhdistämistä.

Eryteisesti suurissa kaupungeissa ja kaupunkimaisissa ympäristöissä on tähän käytännön mahdollisuuksia.

Muistiliitto huomauttaa, että joukkoliikenteen lippu- ja aikataulujärjestelmien digitalisaatio aiheuttaa jo nyt haasteita muistisairautta tai muita kognitiivisia toimintakyvyn rajoitteita omaaville ihmisille. Vaikka itsenäinen liikennevälineiden käyttö muuten onnistuisikin, aikataulun selvittäminen tai lipun ostaminen älypuhelimella ei onnistu. Myös osa ikääntyneistä ihmisistä kokee digilaitteiden käyttämisen liian vaativaksi. Kaikkiin väestöryhmiin kuuluu ihmisiä, joilla ei taloudellisista tai muista syistä johtuen ole älypuhelin käytössään. Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta on välttämätöntä, että joukko- kutsu- ja palveluliikenne on aidosti kaikkien väestöryhmien käytettävissä ja mahdollistaa itsenäisen elämän ja osallistumisen.

YK:n vammaissopimuksen 20. artiklassa mainitaan vammaisten ihmisten itsenäisen ja henkilökohtaisen liikkumisen mahdollistaminen sekä yhdenvertaisuuden lähtökohdat. Artiklassa veloitetaan varmistamaan vammaisille henkilöille mahdollisimman itsenäinen liikkuminen esimerkiksi helpottamalla vammaisten henkilöiden henkilökohtaista liikkumista sillä tavalla kuin ja silloin kun he haluavat sekä kohtuulliseen hintaan.

Joukkoliikenteen lippujen hinnoittelussa ikääntyneet, työelämän ulkopuolella olevat ja liikuntarajoitteiset henkilöt tulee huomioida alennuksin sekä kerta- että kausilipuissa. Liikkumistarpeen määrä ei ole sidottu ihmisen ikään, työmarkkina-asemaan tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Joukkoliikenne on tärkeä osallistumisen mahdollistaja kaupungeissa ja kaupunkimaisissa olosuhteissa. Joukkoliikennettä tulee kehittää myös taajamien ulkopuolella maaseudulla tai luoda sinne korvaavia liikkumisen mahdollisuuksia. YK:n vammaissopimuksen artikla 9 (Esteettömyys ja saavutettavuus) korostaa vammaisten ihmisten itsenäistä elämää ja osallisuutta sekä yhdenvertaista pääsyä mm. kuljetukseen myös maaseutualueilla.

Kävely- ja pyöräilyolosuhteiden parantaminen on myös kansanterveyden näkökulmasta kannatettavaa ja näitä liikkumismuotoja tulee edistää sekä maaseudulla että kaupungeissa. Muistiliitto painottaa ympäristön muisti- ja ikäystävällisyyttä, mikä tarkoittaa esimerkiksi kulkuväylien riittävää valaistusta, esteettömyyttä, hyvää ympärivuotista kunnossapitoa ja selkeitä merkintöjä ja viitoituksia hahmottamisen ja turvallisen liikkumisen takaamiseksi.

Muistiliitto huomauttaa, että erityisesti maaseudulla ja taajamien ulkopuolella on tällä hetkellä vaikea liikkua ja asioida ilman omaa autoa. Ikääntyneissä on paljon erityisesti naisia, joilla ei ole lainkaan ajokorttia ja esimerkiksi leskeksi jäätyään heidän liikkumisensa vaikeutuu. Toisaalta muistisairaus voi vaikuttaa ajoterveyteen niin, ettei oman auton käyttö ole enää mahdollista.

Itsenäinen elämä ja toimiva arki tulisi nykyistä paremmin mahdollistaa myös taajamien ulkopuolella esimerkiksi kutsuliikenteellä sielläkin, missä ei ole mahdollista ylläpitää säännöllistä joukkoliikennettä vähäisen käyttäjämäärän takia.

Asuinympäristöstä riippumatta muistisairaat ovat oikeutettuja vammaispalveluihin ja kuntien tulisi myöntää nykyistä enemmän kuljetuspalveluita itsenäisen elämän ja osallisuuden varmistamiseksi.

Suomu Katariina
Muistiliitto ry